

Ryvangens Naturpark Udviklingsplan 2016 - 2025

NOVEMBER 2016

RYVANGENS NATURPARK UDVIKLINGSPLAN 2016 - 2025

NOVEMBER 2016

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen

Byens Drift

Ryvangens Naturpark
Udviklingsplan 2016-2025

November 2016

Oplag

50

ISBN

978-87-992921-7-2

Projektledeelse

Projektleder: Anja Hartvig Spork, Teknik- og Miljøforvaltningen, Byens Drift

Rapporten er udarbejdet af

Birgitte Fink's Tegnestue, Landskabsarkitekt MDL/MAA;

Medarbejder: Per Toft MDL

Kort

Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kort er gengivet med Kort & Matrikelstyrelsens tilladelse. Copyright Kort & Matrikelstyrelsen KD-086-101.

Fotos

Per Toft

Kim Larsen foto side 7

Grafisk tilrettelæggelse

Birgitte Fink's tegnestue, Landskabsarkitekt MDL/MAA;

Medarbejder: Per Toft

Publikationen kan downloades fra www.kk.dk/publikationer

Tryk

KK PrintPartner

INDHOLD

1.0 Indledning.....	6
2.0 Hovedmål for planperioden.....	6
3.0 Status for området.....	8
3.1 Områdets beliggenhed og afgrænsning.....	8
3.2 Historisk baggrund.....	8
3.3 Natur- og kulturbeskyttelse.....	10
3.4 Frivillighed.....	12
4.0 Analyse af området.....	12
4.1 Rumlighed og visuelle træk.....	12
4.2 Bevægelsesmønstre, trafik og barrierer.....	14
4.3 Funktioner og mødesteder.....	14
4.4 Natur.....	14
4.5 Invasive arter.....	16
4.6 Søen.....	18
4.7 Interessenter og brugere.....	18
5.0 Planens initiativer.....	20
6.0 Behov for dispensationer.....	21
7.0 Tiltag.....	22
7.1 Generelle retningslinjer for udvikling.....	22
7.2 Retningslinjer for plejen.....	30
8.0 LITTERATUR.....	33
9.0 BILAG.....	34
9.1 Ønsker fra Parkbrugrådet.....	34

1.0 Indledning

Denne udviklingsplan er udarbejdet som en opfølgning af 'Udviklingsplan for Ryvangens Naturpark 2005-2014. Ved områdets fredning i 2003 er det desuden bestemt, at områdets udvikling fastlægges ved en plejeplan (herefter kaldet udviklingsplan). Varigheden af udviklingsplanen er minimum 5 år, hvor efter Københavns Kommune kan revidere den. Af hensyn til kontinuitet i driften af parken er der valgt en 10-årig periode.

Der skal gøres opmærksom på, at planen alene beskriver mulighederne for, hvad der kan og må gøres i den kommende periode. Det er dermed ikke fastlagt, at alt bliver nået i denne planperiode. Det skyldes, at udviklingsplanen ikke er fuldt finansieret. Nogle af planens indsatser kan igangsættes uden finansiering, mens realiseringen af andre indsatser kræver finansiering. Finansieringen skal primært findes i de årlige budgetforhandlinger eller ved omlægning af driftsmidler.

Arbejdet med udarbejdelsen af udviklingsplanen har været fulgt af en projektgruppe med medarbejdere fra Teknik- og Miljøforvaltningen samt et parkbrugerråd med repræsentanter for interesseorganisationer, brugere, institutioner og andre forvaltninger i kommunen. Parkbrugerrådet har holdt 2 møder. Efter fremlæggelse af planen for Det Grønne Råd nedlægges parkbrugerrådet igen. Der skal lyde en stor tak til rådet for dets arbejde.

2.0 Hovedmål for planperioden

Ryvangens Naturpark er et af Københavns naturområder. Bynaturen udgør en vigtig ressource for København og københavnere. I 2015 lancerede Københavns Kommune en strategi for bynatur. Udviklingsplanen er en del af realiseringen af denne strategi og den har følgende hovedmål:

- Udviklingsplanen skal understøtte og udvikle parken som naturpark med fokus på at fremme biodiversitet, artsrigdom og naturoplevelser.
- Udviklingsplanens skal beskytte, bevare og udvikle områdets kulturspor.
- Under hensyntagen til natur - og kulturverdier skal de rekreative tilbud udvikles, og tilgængelighed for alle sikres.

Ryvangens Naturpark skal fortsat være et naturfristed med gode levevilkår for en lang række planter og dyr. En stor variation i landskabselementer: skov, krat, skoveng og vandareal er med til at sikre en stor grad af biodiversitet. Skov og især naturskov, der er sjældne i en Københavnsk sammenhæng, udgør de største dele af naturparken. Det er planen at sikre områdets vilde og uplejede karakter gennem principperne i naturpleje af skoven.

Ryvangens Naturpark er også særlig ved ud over naturverdierne at rumme mange fortidsminder fra stedets militære fortid. Disse skal bevares og gøres mere synlige. Planen lægger op til, at bevarelsesindsatsen og plejen af fortidsminderne styrkes.

Børn med naturvejlederen ved søen i Ryvangens Naturpark

3.0 Status for området

3.1 Områdets beliggenhed og afgrænsning

Ryvangens Naturpark er et ca. 10 ha stort, grønt naturområde, som ligger i den nordlige del af Københavns Kommune tæt på grænsen til Gentofte Kommune. Mod nord grænser det op til Mindelunden i Ryvangen, mod øst til S-togslinien, mod syd til Ryparkens Idrætsanlæg og mod vest til boligbebyggelserne Ryparken og Rymarksvænge samt en række private og kommunale institutioner for børn og unge.

3.2 Historisk baggrund

Oprindeligt var området et ret øde og sumpet terræn kaldet Ryvangsmarken. I 1893 erhvervede staten 26 ha og udflyttede en øvelsesplads for Ingeniørregimentet, som tidligere lå ved Kastellet, til Ryvangsmarken. I forbindelse med anlæggelsen blev den sø, der er i parken udgravet, området blev afvandet ved hjælp af grøfter, der blev udført vejanlæg og der blev plantet træer. Oprindeligt blev der etableret tre øer i søen, heraf er kun de to tilbage. Den sidste er blevet landfast ved opfyldning. Øerne blev bl.a. brugt til at træne brobygning.

Straks efter besættelsen i 1940 overtog værnemagten de sydlige dele af Ingeniørkasernen. I 1943 blev hele kaserneområdet inddraget, og personalet interneret. Dette indledte et sort kapitel i områdets historie, idet der nordligt i området blev indrettet en plads til henrettelse af frihedskæmpere. Efter dette blev Mindelunden skabt i 1946 - 50, mens arealet for den nuværende Ryvangens Naturpark forblev kaserne indtil 1972, hvor området blev rømmet. Forsvarsministeriet overdrog naturparken til kommunen i 1997.

Efter en årrække uden plejemæssige tiltag blev området i begyndelsen af 1980'erne af Forsvarsministeriet udlejet til den selvejende institution »Ryvangens Naturparks Venner«, som bestod af lokale foreninger, bl.a. Dansk Legepladsselskab og Østerbro Lokalråd. Foreningen foretog en oprydning af efterladt rustent militært isenkram og fik den store kælkebakke i områdets nordlige del etableret, men lod ellers området udvikle sig uden større plejemæssige indgreb.

Da elmesygen hærgede i områdets store elmebestand, iværksatte Københavns Kommunes Parkafdeling i 1992, i samråd med Forsvarsministeriet, et beskæftigelsesprojekt for langtidsledige. Projektet gik ud på at fælde elmetræerne og foretage spredt nyplantning af eg.

I 1995 fik Københavns Kommunes Parkafdeling stillet EU-midler til rådighed. Disse er blevet brugt til at gennemføre en istandsættelse af de tidligere militære arealer, så de fremstod som et offentligt område med mange forskellige naturtilbud og -oplevelser.

I 1997-98 blev den første plejeplan for naturparken udarbejdet.

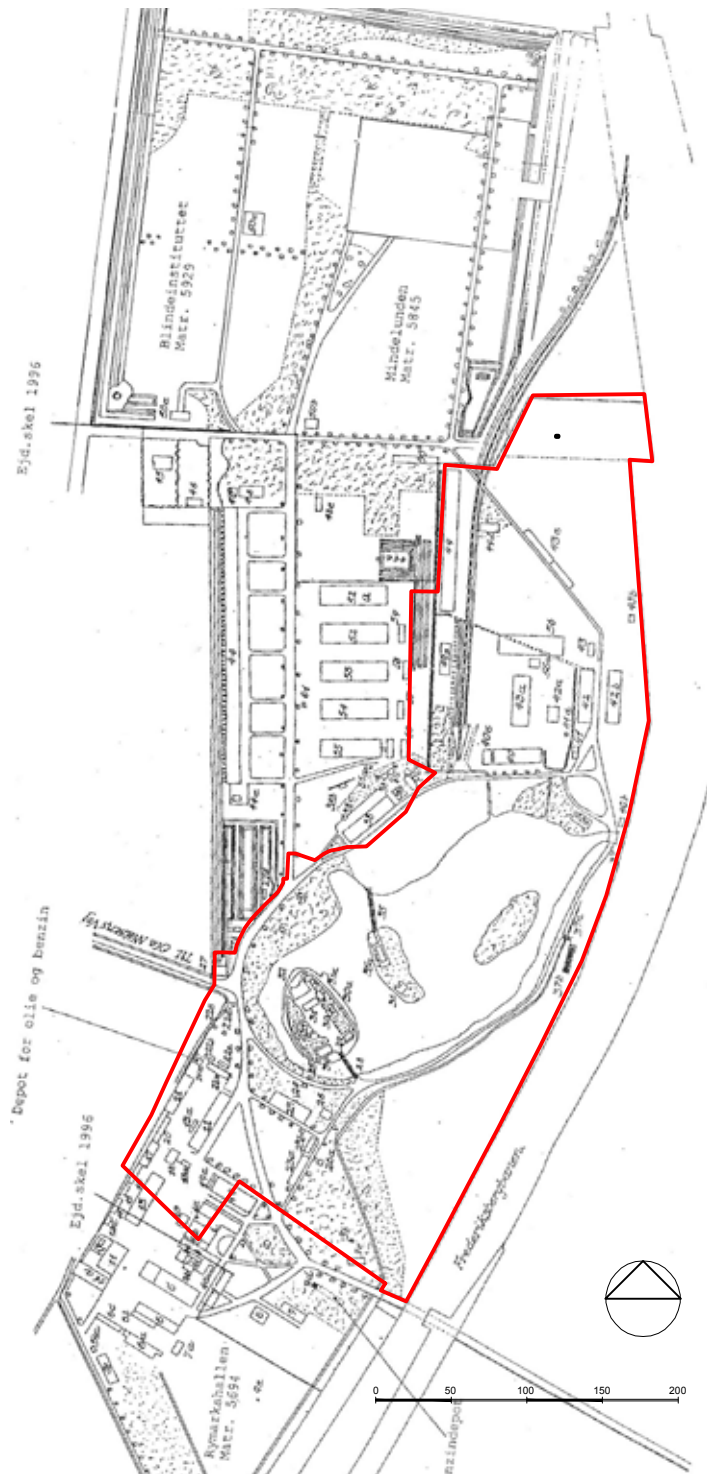
I december 2001 rejste Københavns Kommune fredningssag, og i december 2003 blev Ryvangens Naturpark fredet.

Ryvangens Naturpark og nærmeste omgivelser.

Mål ca. 1:25000

Historisk kort som viser indretningen af Ryvangen Kaserne med nyere tilføjelser. Tidspunkt for tegningen er ukendt. Den røde streg viser den nyværende afgrænsning af Ryvangens Naturpark

3.3 Natur- og kulturbeskyttelse

Fortidsmindefredning

Den 11. september 1997 fremsendte den daværende myndighed for fortidsmindefredning Skov- og Naturstyrelsen en meddelelse om fortidsmindebeskyttelsen for Ryparkens Militære Øvelsesplads, også kaldet Ingeniørtropperne Øvelsesplads, til Københavns Kommune. Parken er dermed beskyttet efter Museumslovens § 29. Fortidsmindefredningen omfatter hele udviklingsplanens areal. Det betyder blandt andet, at ingen militærhistoriske bygninger/bygningsfundamenter må fjernes fra fortidsmindet og, at Københavns Kommune som ejer, er forpligtet til at vedligeholde fortidsmindet. Slots- og Kulturstyrelsen (den nuværende myndighed for fortidsmindefredningen) vil på et senere tidspunkt udarbejde en fredningsbeskrivelse for fortidsmindet.

Arealfredning

Ud over fortidsmindefredningen gælder også en arealfredning, som har hjemmel i Naturbeskyttelsesloven. Arealfredningen har været i kraft siden fredningsafgørelsen af 15. december 2003. Denne fredning har følgende formål:

- At sikre området som naturområde og herunder at opretholde og muliggøre en forbedring af de biologiske og rekreative værdier under hensyntagen til de kulturhistoriske interesser, der er knyttet til området.
- At sikre og regulere almenhedens ret til færdsel i området.
- At sikre områdets anvendelse til fritidsformål med respekt for de to ovenstående formål.
- At sikre, at Danmarks internationale forpligtelser til at beskytte naturen overholdes.

Af fredningens bestemmelser skal følgende fremhæves:

- at Københavns Kommune er plejemyndighed og skal udarbejde en plejeplan (i Københavns Kommune kaldet udviklingsplan).
- at ændringer af terræn og vegetation, kun kan ske ifølge en plejeplan.
- at de eksisterende bygninger i naturparken kan bevares, dog skal de fjernes ved ophør af den nuværende brug.

Fredningen giver endvidere adgang for etablering af 2 fastlagte grønne cykelruter. Den ene cykelrute er etableret og den anden har fået ændret sit forløb, så den har et fælles forløb med den første gennem parken. Cykling må kun ske på naturparkens cyklestier.

Det skal yderligere oplyses, at i 2015 er 'Værestedet' nedrevet i overensstemmelse med fredningens bestemmelse, som følge af manglende brug og vedligeholdelse.

Servitutter langs jernbanen

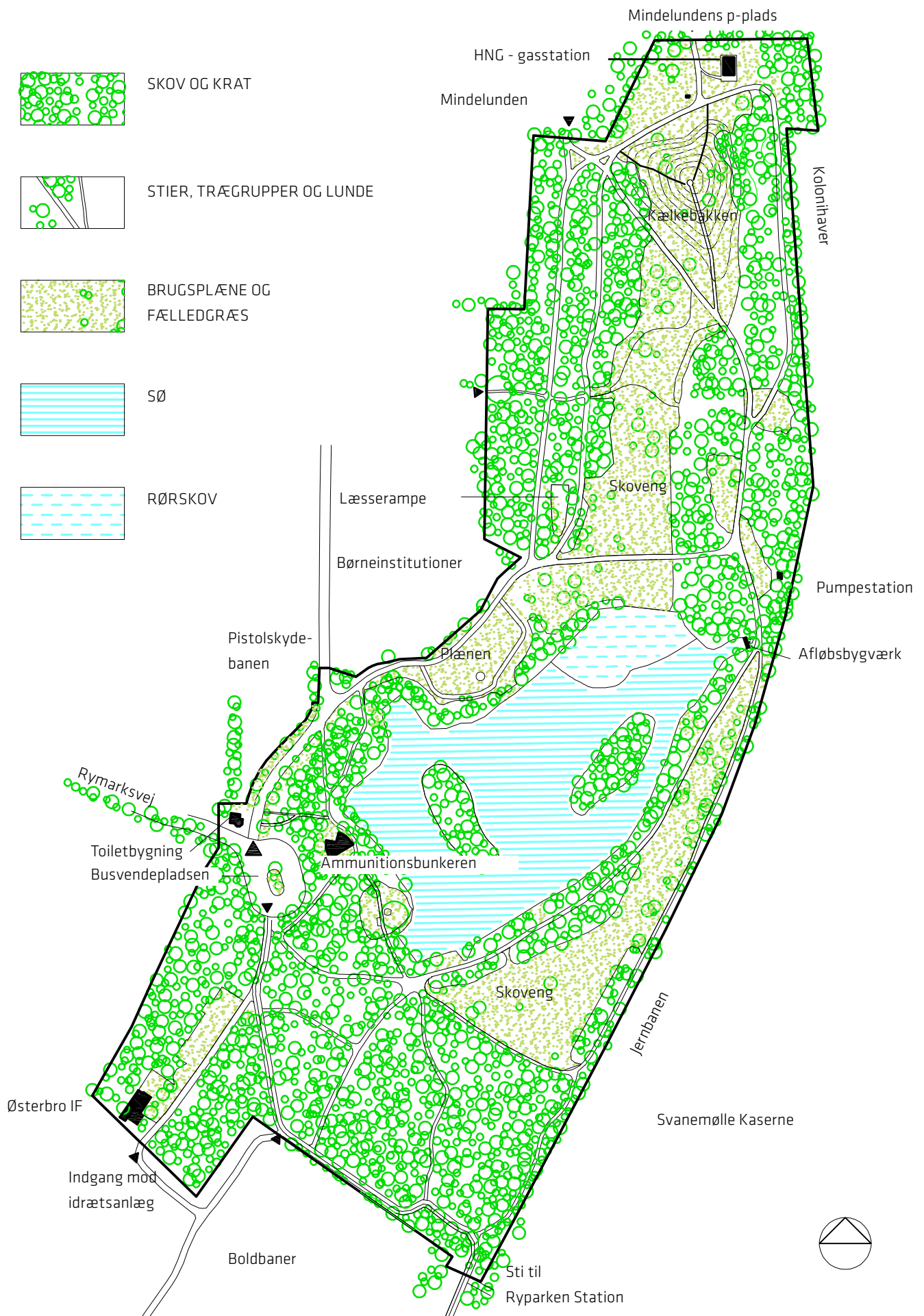
Langs S-banen er der ved servitut pålagt begrænsninger i områdets udformning og brug. De vigtigste er, at:

- Banedanmark gives ret til at fjerne grene indtil 6 m fra køreledningerne.
- at der indtil 19 m fra spormidten ikke må findes træer, som vurderes at være i risiko for at vælte.

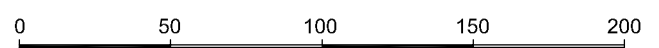
Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven har en række generelle beskyttelses bestemmelser. Bestemmelserne indeholder beskyttelse af bestemte naturtyper samt bygge- og beskyttelseslinier omkring særlige naturtyper.

Af de naturtyper, der findes i parken, er det kun søen, der er beskyttet. Overdrev kan også være beskyttet efter naturfredningsloven. Det er det dog ikke her, idet en flora undersø-

OVERSIGTSPLAN

gelse fra Sweco Danmark: botanisk notat af 29.11.15 konkluderer: 'De manglende indikatorarter og få positivarter for overdrev betyder bla. at arealet har et begrænset potentiale for at udvikle sig til et beskyttet overdrev i naturbeskyttelseslovens forstand'.

For bygge- og beskyttelseslinier gælder: Søen har kun et overfladeareal på 1.6 ha og der kræves mindst 3 ha. for at den kan være omkranset af en søbyggelinie.

Skovloven

Skoven er fredsskov og beskyttet af Skovlovens bestemmelser. Fredsskoven omkranses derudover af en skovbyggelinie. Den dækker hele udviklingsplanens område.

Det skal dog bemærkes at § 3 tiltag der sker efter tilladelse eller udføres i henhold til arealfredningen herunder udviklingsplanen, ikke kræver dispensation fra § 3 beskyttelsen og skovbyggelinien (bonuseffekt, se fredningens § 7)

Beskyttede arter

Der er ikke kendskab til tilstedeværelse af fredede dyre og plantearter eller bilag IV-arter (arter og deres levesteder beskyttet efter EU's naturbeskyttelsesdirektiv). De store gamle træer kan imidlertid tænkes, at fungere som yngle- eller rastested for flagermus. Alle flagermusarter er bilag IV-arter, og deres yngle- og rastesteder er dermed beskyttede.

3.4 Frivillighed

Københavns Kommune arbejder med frivillige på forskellige måder. Der findes i øjeblikket en frivillighedsaftale om frivilligt arbejde i naturparken. Det drejer sig om en aftale med Københavns Naturskole, der flere gange om året kommer med børn fra Kommunens skoler og udfører arbejde efter nærmere aftale med den ansvarshavende Byrumsforvalter. Arbejdet er typisk naturpleje eller lignende arbejder inden for rammerne af den gældende udviklingsplan.

4.0 Analyse af området

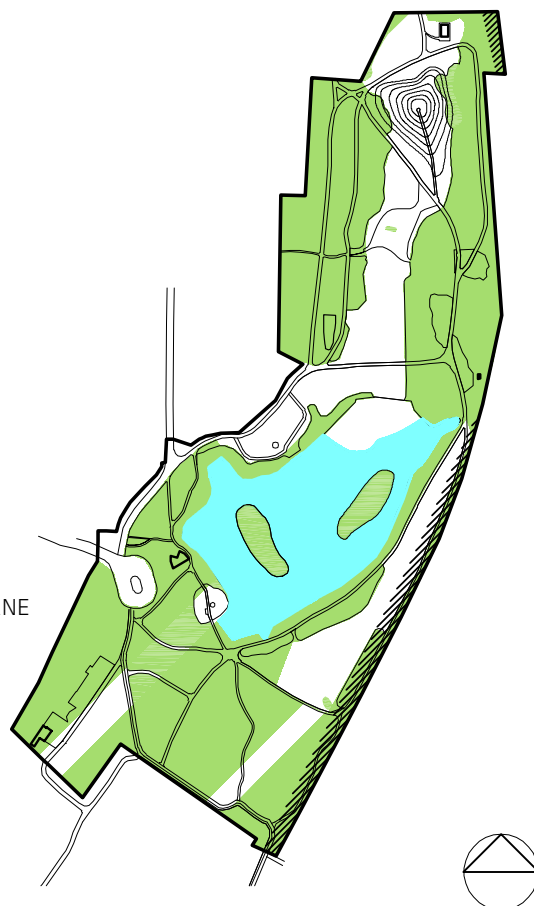
4.1 Rumlighed og visuelle træk

Naturparken danner et sammenhængende bevoksningsmassiv, hvori der åbner sig en række større eller mindre lysninger. Parken er et naturfrirum i modsætning til den omgivende by. Mod den sydlige del rejser bevoksningen sig skovmæssigt tæt omkring områdets stier og danner mere eller mindre lukkede tunneller. Søen ligger som parkens største rum med træerne tæt omkring søens bredder, hvor kun enkelte åbne kiler tillader kik til søen. Øst og nord for søen ligger en række større og mindre lysninger som dels tillader plads til aktivitetsplæner og åbne fælledele med spredte træer. Oplevelsesmæssigt og naturindholdsmæssigt er det en kontrast til det tætte syd. Beplantningsudviklingen i skovarealerne i området er gået mod en skovtype med højtliggende kronetag og mere eller mindre åben bund og kratet har udviklet sig mod skov. Det betyder mindre skjul for dyr og mennesker samtidig med, at den rumlige udvikling er gået i en anden retning end ønsket i udviklingsplan 2005 - 2014.

Det væsentligste visuelle udtryk i området er det selvgroede og de vilde bevoksninger med stor vækstdynamik. Der kan dog anes en tendens til at områdets pleje og udvikling leder udtrykket i retning af et mere parkagtigt udtryk, hvilket er uheldigt for naturoplevelsen.

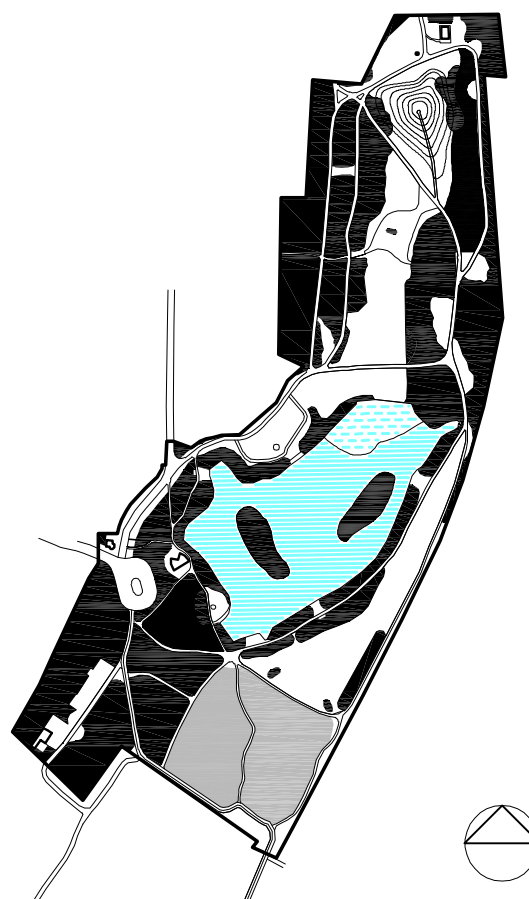
JURIDISKE BESTEMELSER

- SERVITUTAREAL LANGS JERNBANE
- SØ, NBL § 3
- FREDSSKOV

EKSISTERENDE RUMFORHOLD

- ÅBENT RUM
- ÅBEN KRONEDÆKKET BEVOKSNING
- TÆT BEVOKSNING

4.2 Bevægelsesmønstre, trafik og barrierer

Der er gode adgangsmuligheder til parken fra syd, vest og nord. S-banen mod øst udgør en barriere, der ikke kan forceres. Kommuneplanen angiver, at når muligheden opstår, skal der skabes mulighed for adgang under banen til den nuværende Svanemølle kaserne ad den eksisterende tunnel. Det kræver dog, at militæret har rømmet arealet, hvilket på nuværende tidspunkt er uvist, hvornår det sker.

Der er adgang med bil via den gamle hovedvagt mod vest, hvor også buslinje 14 har stoppested, til institutionerne vest for parken og mod nord til p-pladsen ved Mindelunden. På cykel er der desuden mulighed for at komme ad cykelruten fra Ryparken Station. Bilkørsel er ikke tilladt i selve parken. Til trods for afspærring optræder der af og til bilkørsel i parken til gene for parkens brugere.

Til fods er Ryvangens Naturpark tilgængelig over alt på stier og i plantninger og på alle tider af døgnet med undtagelse af søen og øerne, som er forbeholdt plante- og dyrelivet. I den sydlige del af skoven kan der konstateres et stort slid fra legende børn.

I dag er ridning for institutionerne tilladt ad en fast rute. En ret som institutionerne benytter sig af i så lille et omfang, at det ikke kan ses på stierne.

4.3 Funktioner og mødesteder

Parken rummer kun få funktioner og anlagte mødesteder. Der er en picnicplads på plænen ved søen og en på den store fælle. Arealerne omkring picnicpladserne holdes som brugsplæne. Der findes bænke og bordebænkesæt, bålplads, grill og skraldespande mm. fra kommunens designmanual. Opstillingen af møblementet ser noget tilfældig og dominerende ud.

Stien tættest på søen er indrettet til synshandicappede og dårligt gående med følelser og bænke. Mod nord findes en bakke som bruges til kælkebakke om vinteren. Den er meget præget af erosion. I denne del af parken findes desuden tekniske anlæg, som HNG-gasanlæg og lidt syd herfor en HOFOR pumpestation.

4.4 Natur

Parken indeholder en række forskellige naturtyper: Tæt skov, åben skov, krat, skoveng, rørskov og sø. Det giver parken en relativ stor biodiversitet set i forhold til byens parker med egentlig parkkarakter.

Dyreliv

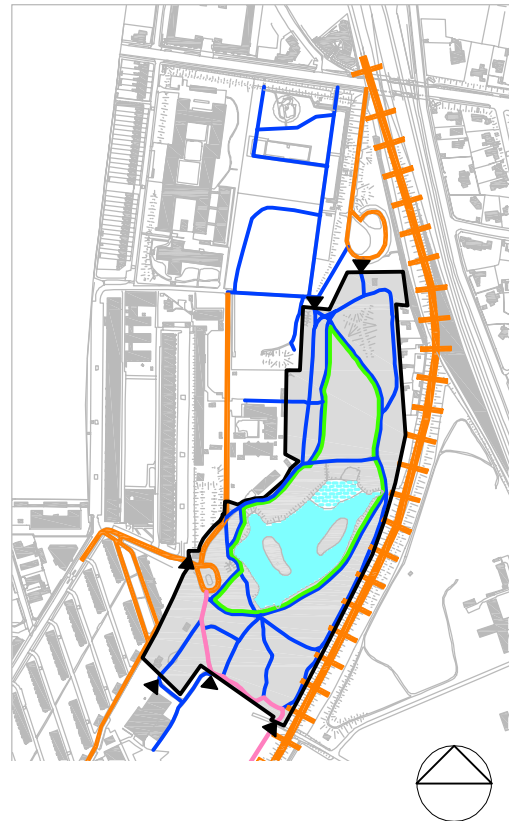
Ryvangens Naturpark er af særlig ornitologisk interesse, fordi en stor andel af parkens dyreliv består af fuglearter, der yngler og søger føde i området. Mange af arterne er almindelige i skov og park, der yngler eksempelvis: Gærdesmutte, ringdue, solsort, gransanger, rødhals og munk. Der er desuden arter, der drager nytte af de gamle udgåede træer og træer med redehuller: Musvit, blåmejse, spætmejse og stor flagspætte. Træløber og korttået træløber optræder også. Den sidstnævnte er relativ fåtallig i Danmark.

Søen er også en biotop, hvor en række fuglearter yngler: Lille lappedykker, gråand, troldand, grågås, grønbenet rørhøne, blichøne. Endvidere ses fiskehejre og forskellige arter af måger jævnligt fouragerende i parken.

Skovengen og skovbrynene med dets urtevegetation tiltrækker en række almindelige sommerfuglearter blandt andet: Nældens takvinge, eng- og skovrandøje, diverse arter af kålsommerfugl, aurora og det hvide C.

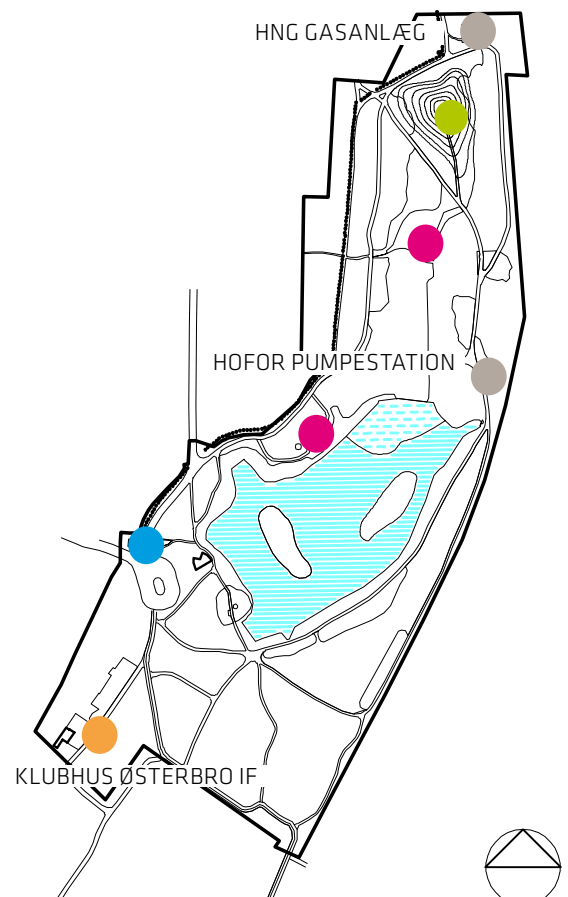
TRAFIKDIAGRAM

- CYKELROUTE
- STI
- RIDERUTE
- VEJ
- + + + JERNBANE
- ▲ INDGANGE

FUNKTIONER

- KÆLKEBAKKE
- PICNICPLADS
- TOILET OG BUSHOL-
DEPLADS
- KLUBHUS
- TEKNISK ANLÆG

Søens vand er uklart og fattigt på dyre- og planteliv, bortset fra en bestand af karusser og suder, som er i stand til at overleve selv ved et meget lavt iltindhold og ved bundfrysning.

Parken indeholder desuden utallige snegle, insekter, edderkopper og andre smådyr der i høj grad er fødegrundlag for fugle og andre dyr. Af større dyr og padder er der kun optegnelser om skrubtudse og egern. Der er ikke kendskab til tilstedeværelsen af fredede dyre- og plantearter eller bilag IV arter.

Vegetation

For 100 år siden plantede militæret ask, røn, elm, navr, eg, ahorn, lind og kastanje. Mange af disse står endnu som store, gamle træer i skov- og kratplantning eller indgår i alleer eller træækker. De gamle træer er bevaringsværdige da de er med til at give området karakter og struktur. De er vigtige som potentielle yngle og rastesteder for naturparkens dyr. Og derfor er de også beskyttede som potentielle levesteder for flagermus. Asketræerne er i større eller mindre grad påvirket af sygdommen asketoptørre.

Ryvangens Naturpark har efter militærets rømning været under tilgroning med skov og krat. En blanding af de almindeligt kendte danske plantearter har etableret sig i området. Her findes bl.a. ask, eg, avnbøg, ahorn, rødæl, pil, hylde, tjørn, slåen, røn, hassel og brombær. Elmesygen betød død og fældning af elm. Det gav lys og plads til opvækst af nye træer, først og fremmest ask, ahorn, tjørn og hylde, den opvækst viser visse steder tendens til stangskovdannelse. Skov og kratplantningen har endvidere i de seneste 10 år udviklet sig til højskov med tendens til at danne en etlaget søjlehal. Det betyder tab af biodiversitet, naturskopspræg og den variation der knytter sig hertil.

Ifølge en undersøgelse foretaget af Feltbotanisk Klub rummer de åbne områder i parken en stor artsrigdom af urter. Det angives, at der er registreret 175 forskellige arter i området. En undersøgelse som Københavns Kommune har fået udført fra 2015 viser, at mange af arterne, er arter, som er forvildede fra haver og dyrkning, som f.eks. eng-storkenæb, alsike-kløver, høj tidselkugle, snebær, flerårig ærteblomst og forskellige arter af pil, brombær og blommeslægten. Desuden er der havearter som f.eks. blodblomme, der er indplantet inden for de seneste år.

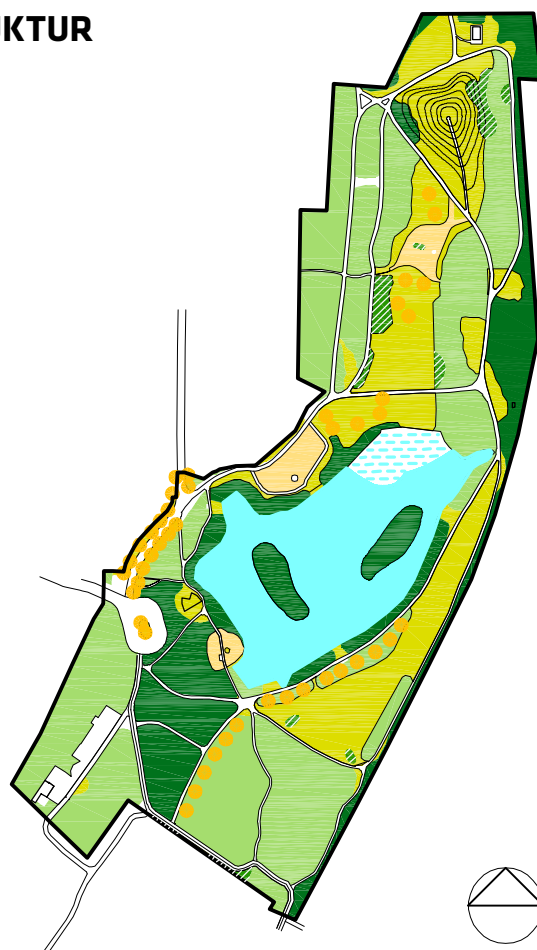
Skovbunden præges af skvalderkål, almindelig mangeløv, dansk arum, løgkarse og kæmpe svingel. Om foråret træffes arter som vorterod, langsporet lærkespore og fåtalligt optræder fladkravet kodriver samt hvid anemone. Herudover er der massiv opvækst af træer især ahorn.

De lysåbne arealer domineres af draphavre og stor nælde, men præges også af at være omgivet af skov, da de indeholder en del arter der normalt vokser i skov og krat; f.eks. lund-rapgræs, kæmpesvingel, løg-karse og febernillikerod. Der optræder kun få arter som indikerer god naturtilstand; græsbladet fladstjerne, alm. brunelle og alm. kællingetand. Til gengæld optræder der en del problemarter som hvidkløver, almindelig rajgræs, rejnfan, kruset skræppe, tusindfryd og glat vejbred.

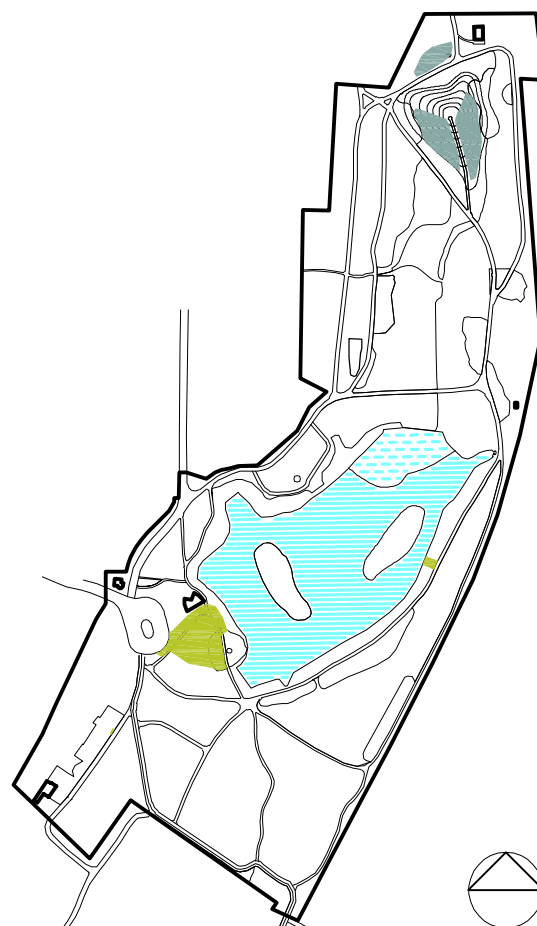
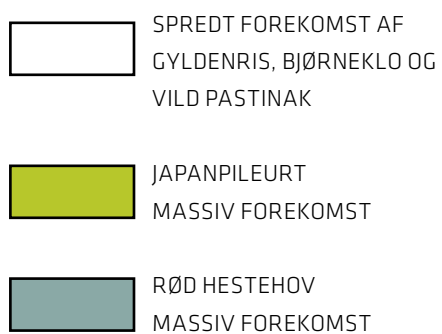
4.5 Invasive arter

De såkaldte invasive arter (landskabsukrudt) breder sig stedvist på bekostning af de hjemmehørende arter. Ud over rød hestehov, der optræder massivt på og omkring kælkebakken i den nordlige del, optræder der sildig gyldenris, japanpileurt, kæmpebjørneklo og vild pastinak. Sildig gyldenris og vild pastinak vokser spredt. Mens japanpileurt mest optræder syd for søen. Det virker som om, den har spredt sig voldsomt i de sidste år, og må betegnes som den invasive art der for tiden udgør den største trussel mod naturpar-

EKSISTERENDE GRØN STRUKTUR

INVASIVE ARTER

kens hjemmehørende vegetation. Bjørneklo er i en årrække blevet bekæmpet med succes i parken. Den er observeret få steder i den nordlige del.

4.6 Søen

Den 1,6 ha store sø er kunstigt anlagt ved udgravning af Rosbækken. Søen er anlagt til brug for militærets øvelser i broslagning. I søen ligger to øer bevokset med rødelt, birk og ask. Øerne er et fint, uforstyrret sted for områdets fugle. I søens nordlige ende findes en mindre rørskov af tagrør. Søens bredder er bevokset med rødelt og ahorn, men søen er, bortset fra området med rørskov, uden egentlig bredvegetation. Søen er indtil 2,20 m dyb.

Vandkvalitet

Søen er meget næringsrig, dog med faldende koncentrationer af næringsstoffer gennem årene siden 2003. Vandets klarhed er varierende; nogle år er den overraskende klarvandet, andre år med meget algevækst eller andemad. Der er ingen undervandsplanter eller flydebladsplanter i søen. Der findes et 5 - 25 cm tykt lag slam langs søens rand. Laget er tykkest ved tagrørområdet. Slammet tyder på dårlige iltforhold på bunden. Søen rummer et fattigt dyre- og planteliv, dog er der mange damkarusser og enkelte skaller. Fiskesammensætningen giver hermed et billede af en sø i ubalance.

Vandstanden er meget stabil selv om den falder om sommeren. Søen har ikke noget tilløb, og menes derfor, at stå i forbindelse med et højtliggende grundvandsspejl.

Københavns Kommunes vandhandleplan og skybrudsplan.

Søen i Ryvangens Naturpark er ikke udpeget i statens vandplaner, så der er ikke specifikke målkrav til søens vandkvalitet og økologiske tilstand. Den er derfor ikke specielt nævnt i kommunens vandhandleplaner. Men som det gælder for Københavns øvrige søer, er den politiske ambition høj og målet er god økologisk tilstand i alle kommunens vandområder.

Parken indgår i kommunes skybrudsplan som skybrudsprojekt "BIR11.4 Ryparken Øst". Skybrudsprojektet består af nedgravede skybrudsledninger, der leder regnvand fra Rymarksvej og Bomhusvej frem til indgangen Ryvangens Naturpark, hvorfra vandet ledes på overfladen ned til søen. I søen skabes der en buffervolumen, således af regnvandet tilbageholdes. Som en del af den samlede skybrudsplan skal projektet implementeres inden 2035. Projektet vil dog formentligt først blive planlagt nærmere og igangsat efter denne udviklingsplan er udløbet i 2025. Disse tiltag vil kræve dispensation for museumsloven.

4.7 Interessenter og brugere

Ryvangens Naturparks primære brugere er børn og unge fra de nærliggende institutioner samt beboerne fra Ryparken, Rymarksvænge, Lundevænget og tilstødende boligområder. Parken anvendes til spadsereture, kondiløb, cykelture, rideture, leg og picnic. Derudover har ældrefraktion af fodboldklub Østerbro IF et klubhus i parken. Denne faste bestanddel af parkens brugere er med til at skabe en tryk ramme om parken

Parken besøges desuden af det nært liggende blindeinstitut, ejerne af kolonihaverne på baneterrænet samt fjernere liggende institutioner og bebyggelser. Københavns Naturskole bruger parken som case og inviterer skolebørn fra københavnske skoler til naturoplevelser og deltagelse i praktisk plejearbejde. Den sidste kategori af besøgende er mennesker med særlige interesser. Mindelundens gæster kommer for at se Pistolskydebanen.

Langstillet lærkespore med besøg af en bi er en af de havearter der optræder i parken

Fladkravet kodriver findes i begrænset antal i parken

Svampen fløjlsfod på en død høj stub af hestekastanie

Sommerfuglen Aurora, her en hun, er en af de sommerfuglearter, der optræder hyppigt i parken

En institution holder picnic i skovengen

Børn leger på engen i forårssolen

5.0 Planens initiativer

Dette afsnit er tænkt som en ultra kort opsummering af de nye tiltag, der er beskrevet i afsnit 7. Formålet med det er at give læseren og kommunens driftsfolk et hurtigt overblik. Der er desuden foretaget en vejledende prioritering af tiltagene. Dette er bla. andet nyttigt når gennemførelsen af planen skal prissættes og realiseringen skal planlægges. Udviklingsplaner er kan-planer, det vil sige, at de beskrevne tiltag kan realiseres i perioden, men at de ikke nødvendigvis vil blive realiseret.

Tiltagene er opdelt i "Nyanlæg og genopretning" samt "Ændring i plejen". "Nyanlæg og genopretning" beskriver større tiltag som der typisk skal anvendes anlægsmidler til mens ændringer i plejen typisk vil kunne realiseres inden for de eksisterende driftsmidler.

Nyanlæg og genopretning, som kan gennemføres i planperioden
1. Der skal etableres en fast fiskeplads.
1. Rydning af træer og buske direkte på læsserampe og jernbanespor
1. Ammunitionsbunker bør renoveres
2. Der kan etableres en udkiksplatform ved søen
2. Der kan ryddes nicher langs søen af hensyn til udsigt samt sø- og bredvegetation
2. Genopretning af tilstanden i kratområder
2. Etablering af nye lystræer til erstatning af birk på skovengene
2. Der kan opsættes en mere effektiv afspærring for at hindre bilkørsel
3. Der kan etableres naturformidling
3. Granitstenskanter ved 'Værestedet' kan fjernes
3. Der kan etableres ridespor, hvis der opstår et behov
3. De eksisterende redningsstationer kan udskiftes.
3. Spontane siddepladser kan etableres af stubbe, træstammer mm.

Ændring i plejen, som kan gennemføres i planperioden
1. Fællegræs skal slås med opsamling af afklip.
1. Indsats mod invasive arter skal optrappes
1. Plejen af fortidsminderne skal generelt højnes
1. Stammer og gren må ikke aflægges på fortidsminder
1. Rydning af snebær
1. Der etableres D-formede lommer i brynene langs overdrevet
2. Der kan iværksættes en pleje som forbedrer søens biologiske tilstand
2. Udsigtskiler skal plejes som fællegræs
2. Plukhugst gennemgang af skoven hvert 5. år med fokus på at sikre værdifuld opvækst i naturskoven
2. Rydning af brombær langs kanten mod jernbanen, hvor de kvæler unge buske
3. Rørskoven skal plejes så den nuværende størrelse bevares og pil reduceres

Grågæs med gæslinger ved søen forår 2016

6.0 Behov for dispensationer

Et af formålene med at lave udviklingsplaner er at reducere antallet af dispensationer fra arealfredningen, der skal gives i Fredningsnævnet. Det vil sige at når først udviklingsplanen er vedtaget og fremsendt til fredningsnævnet vil de beskrevne tiltag kunne gennemføres. Dette vil også være tilfældet for denne udviklingsplan, da alle tiltag skønnes egnede til at forbedre forholdene for dyre- og plantelivet eller vil forbedre de landskabelige og rekreative værdier, jf. fredningens § 4, stk 2

For Ryvangens Naturpark gælder der det specielle, at området også er fortidsmindefredet. Det betyder at alle tiltag i skemaet ”Nyanlæg og genopretning ” skal godkendes i Slot- og Kulturstyrelsen inden de kan iværksættes. Dog vil egentlige genopretningstiltag i bevoksningerne kunne gennemføres uden dispensation.

Indgreb der direkte berører efterladenskaber fra kasernetiden skal altid foretages i et samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen og kræver en dispensation fra museumsloven.

Fældning af de gamle træer af f.eks. sikkerhedshensyn kræver dispensation fra fortidsmindefredningen. Desuden er træer fredede, hvis de indeholder yngle eller rastesteder for flagermus. Fældning kræver dispensation fra Naturstyrelsen.

7.0 Tiltag

7.1 Generelle retningslinjer for udvikling

Afsnittet 7.1 er opbygget i 7 temaer: Fremtidig grøn struktur, Adgangsforhold og tilgængelighed, Veje og stier, Inventar, Rekreativanvendelse, Fortidsminder samt Bygninger og Tekniske installationer. Hvert tema beskriver generelle retningslinier for driften af Ryvangens Naturpark og nye initiativer.

Fremtidig grøn struktur

Området plejes med udgangspunkt i at fastholde områdets naturtyper: skov, krat, sø og skoveng. Den overordnede struktur af tætbevoksede og mere lysåbne naturområder bevares.

Der ryddes mindre nicher og udsigtskiler i tilknytning til områdets sø. Dette gøres dels for at fremme udsigtskiler til søerne og dels for at gavne sø- og bredvegetationen som en del af områdets naturpleje.

Pleje af skov og krat er begrænset til det, der skal til for at bevare en artsrig og varieret bevoksning i parken.

Skovens karakter som naturskov skal fastholdes og forstærkes i planperioden. Det skal endvidere sikres, at gamle karaktergivende træer, alléer og træækker bevares.

Krattet er flere steder på vej til at blive en egentlig skov. Det kræver derfor en plejeindsats i perioden at sikre brynenes beståen. Målet indenfor planperioden er at sikre et flerlaget bryn mod skovengen.

De store fritstående birketræer på skovengen er begyndt at falde sammen. For at sikre fritstående træer på skovengen bør foryngelsen hjælpes på vej med hegninger af naturlig opvækst eller indplantning.

Skovengen bør slås med opsamling af afklip, for at øge naturindholdet i bevoksningstypen.

Nyanlæg og genopretning, som kan gennemføres i planperioden

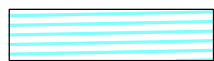
Der kan ryddes nicher langs søen af hensyn til udsigt samt sø- og bredvegetation

Genopretning af tilstanden i kratområder

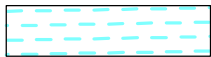
Etablering af nye lystræer til erstatning af birk på skovengene

Ændring i plejen, som kan gennemføres i planperioden

Fælledgræs skal slås med opsamling af afklip.

SØ

RØRSKOV

KRAT MED OVERSTANDERE

TÆT SKOV

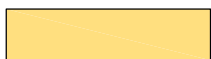
ÅBEN SKOV

SKOVENG
(FÆLLEDGRÆS)

SKOVENG SPECIAL
(FÆLLEDGRÆS MED
REDUCERET SLÅNING)

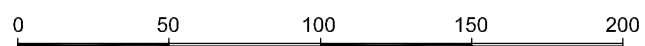
BRUGSPLÆNE

TRÆER

FREMTIDIG GRØN STRUKTUR

Adgangsforhold og tilgængelighed

I Ryvangens Naturpark er adgang tilladt over alt og på alle tider af døgnet til fods med undtagelse af søen og øerne. Disse områder er forbeholdt plante- og dyrelivets uforstyrrede udvikling. Hunde må medtages i snor.

Cykelkørsel er tilladt på de på kortet anviste stier. Knallertkørsel og anden motoriseret kørsel er ikke tilladt. Dette gælder dog ikke kørestole, arbejdskørsel til HNG-gasanlæg og pumpestation samt kørsel i forbindelse med parkens pleje. Adgang til og fra kolonihaverne på Banedanmarks areal mellem parken og banen er tilladt med cykel. Oplag af materialer på parkens areal er ikke tilladt.

Ridning er tilladt i begrænset omfang i naturparken. Der kan i planperioden etableres et egentligt ridespor langs sti, hvis Byens Drift finder det påkrævet.

Alle nye tiltag skal i videst muligt omfang overholde henvisningerne i "Tilgængelighed for alle", Dansk Standard, DS 3028, sept. 2001.

Ryvangens Naturpark er et naturskønt område tæt på byen, som indbyder til private familieudflugter, ture med børnegrupper og løbeture i skoven. Københavns Kommune ser derfor Ryvangens Naturpark som et særegent område, hvor der kun i et mindre omfang kan gives tilladelser til arrangementer, der ikke er i konflikt med fredningsinteresserne og gerne med et naturorienteret eller kulturhistorisk indhold. Det kan fx være et fiskearrangement, børneorienteringsløb eller skolearrangementer med fokus på læring af dyre- og plantearter, naturpleje eller områdets forhistorie som militært område, men også mindre sociale arrangementer som fx Skt Hans fester.

Veje og stier

Veje og cykelsti bibeholdes med asfalt eller betonsten. Gangstier bibeholdes med lergrusbelægning. Trampestier skal frit have lov til at opstå og forsvinde igen som følge af den aktuelle brug. De befæstes som udgangspunkt ikke.

Der kan etableres effektiv afspærring for bilkørsel i parken med pullerter eller lignende, til erstatning for de nuværende kampesten.

Inventar

Som udgangspunkt opstilles meget lidt parkinventar i Ryvangens Naturpark. Der kan etableres siddepladser ved gamle træstubbe, træstammer og store sten. På de to opholdspladser anvendes bordebænkesæt, da disse steder er de mest plejede områder i Ryvangens Naturpark. På stien rundt om søen bibeholdes bænke som hvilemulighed for hver 200 m. Papirkurve opstilles ved hovedindgange og opholdspladser. Ved søen kan der opstilles redningstationer på en stander. De eksisterende redningsstationer bør udskiftes til nogle der er mindre dominerende.

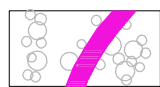
Nyanlæg og genopretning, som kan gennemføres i planperioden

Der kan etableres ridespor, hvis der opstår et behov

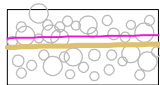
Der kan opsættes en mere effektiv afspærring for at hindre bilkørsel

De eksisterende redningsstationer kan udskiftes.

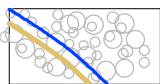
Spontane siddepladser kan etableres af stubbe, træstammer mm.

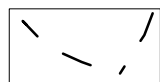
VEJE

SÆRLIG ARBEJDSKØRSEL TILLADT

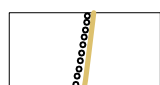
GRØN CYKELROUTE

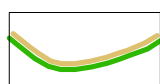
TRAMPESTIER

STIER

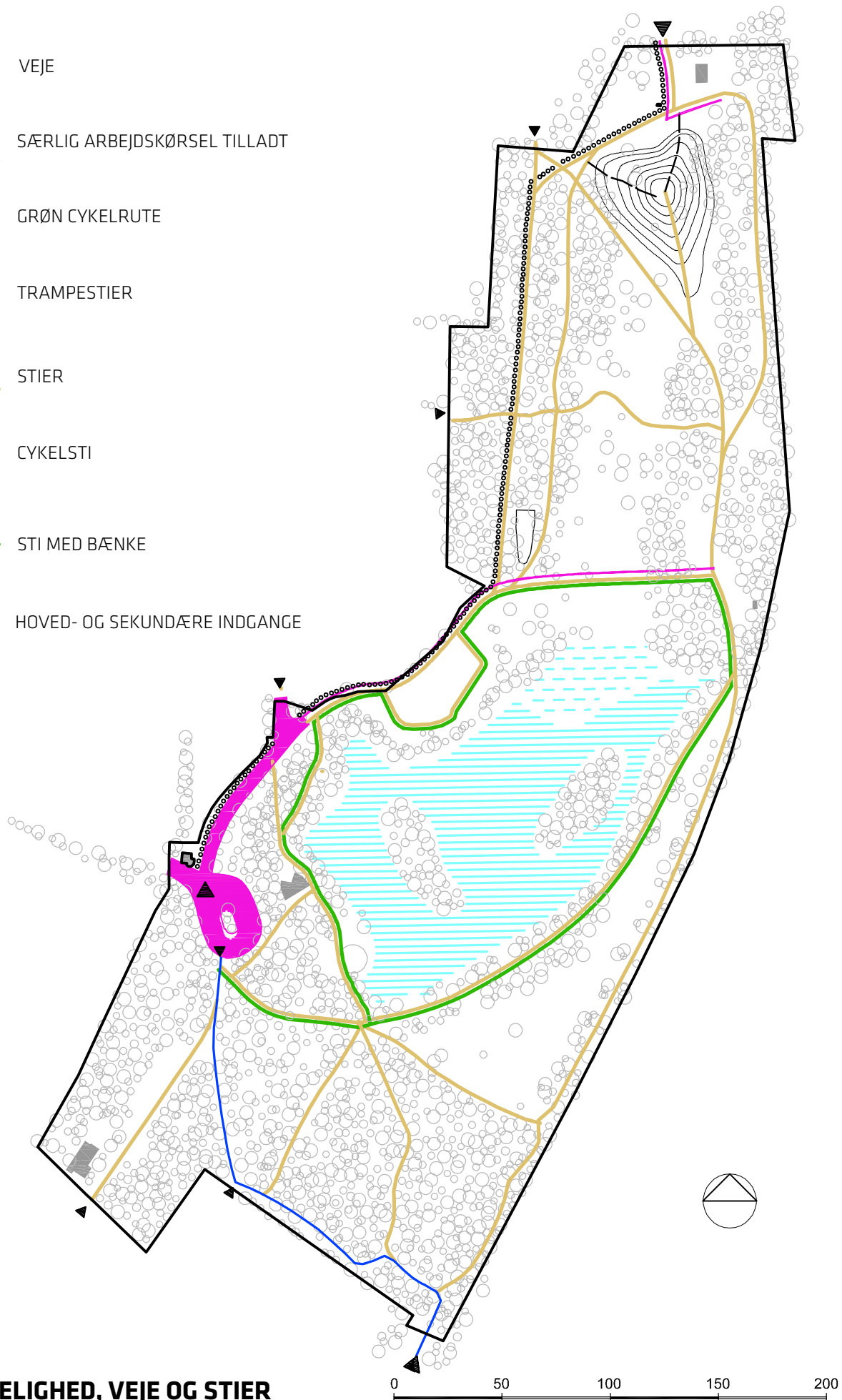
CYKELSTI

STI MED BÆNKE

HOVED- OG SEKUNDÆRE INDGANGE

TILGÆNGELIGHED, VEJE OG STIER

Der må kun være udendørsbelysning i parken ved toiletbygningen og langs den grønne cykelrute.

De eksisterende informationsskilte kan udskiftes i takt med at informationsbehovet ændres.

Ved nyanskaffelser samt renovering af eksisterende inventar sikres det, at parkinventaret følger standardinventar fra København Kommunes designmanual, anvisningerne i »Rekreative arealer for alle og eksempelsamling med vejledning om indretning for handicappede«, Dansk standard, DS-Håndbog 105.2.

Rekreativ anvendelse

Ryvangens Naturpark skal fortsat være til ekstensiv rekreativ anvendelse, naturoplevelser, naturleg, hulebygning, kondiløb og anden adfærd, der ikke kræver særlige anlæg. De eksisterende picnicpladser med borde-bænkesæt og bål/grill på 'Plænen' ved søen, og på 'Sletten' bevares.

Picnicpladsen på 'Plænen' ved søen skal holdes som brugsplæne. Ved søbredden kan der etableres en udsigtsplatform, hvorfra søen kan betragtes på tættest hold. Der skal tilstræbes at skabe handicapvenlig adgang til udkiksplatformen.

På picnicpladsen på 'Sletten' kan græsset holdes som brugsplæne på et begrænset område omkring borde og bålplads. Derudover skal der ikke udføres særlige foranstaltninger for at gøre området mere tilgængeligt.

Kælkebakken indgår i skovengens græsflade. Den skal fortsat holdes fri for træagtig bevoksning der hindrer bakkens anvendelse, og voldsomt slid bør udbedres, så den til stadighed kan opfylde sit formål.

Skoven mod sydøst bruges intensivt af områdets børn til hulebygning og leg. Dette må betragtes som en positiv aktivitet, der medvirker til at børnene lærer at forstå naturen.

Der skal sikres udsigtskiler over søen som vist på planen. Plejen af udsigtskilerne bør ændres til fælledgræs. Fiskeplads anvises ligeledes som vist på kort.

Der kan udføres en mere aktiv naturformidling, herunder kan der oprettes grupper som deltager i parkens vedligeholdelse af lokale frivillige, ligesom Københavns Naturskole i dag indgår i vedligeholdelsen.

Nyanlæg og genopretning, som kan gennemføres i planperioden

Der kan etableres en fast fiskeplads

Der kan etableres en udkiksplatform ved søen

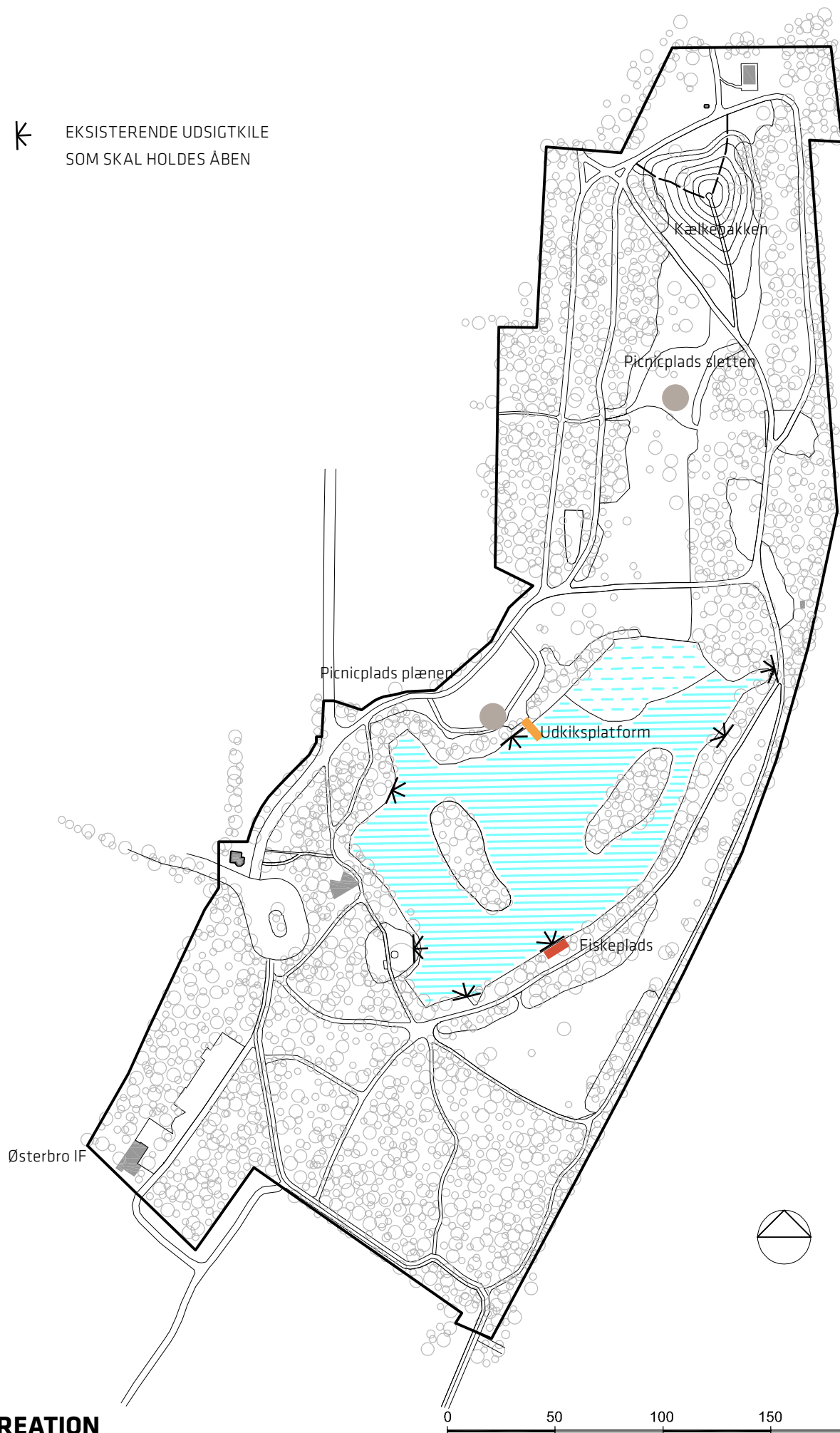
Der kan etableres naturformidling

Ændring i plejen, som kan gennemføres i planperioden

Udsigtskiler skal plejes som fælledgræs

EKSISTERENDE UDSIGTKILE
SOM SKAL HOLDES ÅBEN

REKREATION

Fortidsminder

Ryvangens Naturpark er et beskyttet fortidsminde i hele sin udstrækning, parken udgør en del af Ryparkens Militære øvelsesplads. Det betyder, at de gamle fundamenter fra militærets tid er fredede inklusiv det gamle jernbanespor. Beskyttelsen gælder også terrænoverfladen, de store gamle træer, der stammer fra den oprindelige bevoksning og andre reminiscenser fra kasernetiden.

Fortidsminderne skal holdes fri for træagtig bevoksning, hvilket betyder at der ikke må vokse buske og træer, der kan skade fortidsmindet. For jernbanesporet og læsserampen gælder, at træagtig bevoksning ikke må gro direkte oven på rampe, spor og sveller. I forbindelse med hugst af træer og buske må grene og stammer ikke efterlades på fortidsminderne.

De gamle asketræer og andre store træer, som vurderes at være farlige kan først fældes efter tilladelse fra Slots- og Kulturstyrelsen. Især asketræerne må holdes under observation for farlige grene og kronenedbrud som følge af angreb af asketoptørre.

Ammunitionsbunkeren og andre betonkonstruktioner trænger til vedligeholdelse. Denne vedligeholdelse skal udføres i samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen.

De tilbageværende brostenskanter ved det fjernede 'Værested' undersøges for autencitet et af fredningsmyndighederne og fjernes, hvis det er ønskeligt af fredningssyn.

Bygninger og tekniske installationer

Toiletbygningen indeholder toilet for besøgende og hvilerum for buschauffører. Toiletet er åbent i sommerperioden. Udendørslys er tændt i de perioder af døgnet, hvor der er busbetjening.

Der er 2 tekniske installationer, som skal forblive i området, nemlig HNG-gasanlæg, som drives af Hovedstadens Naturgasselskab, og HOFOR pumpestation.

Klubhuset for ældresektionen i 'Østerbro IF' kan bevares i den form, det har nu. Der må ikke ske nogen form for udvidelse, hverken af huse eller befæstelse, ligesom der ikke må foregå kørsel med bil til stedet. Ophører den nuværende brug af huset, skal det i følge arealfredningen nedlægges.

Nyanlæg og genopretning, som kan gennemføres i planperioden

- Ammunitionsbunker bør renoveres
- Rydning af træer og buske direkte på læsserampe og jernbanespor
- Granitstenskanter ved 'Værestedet' kan fjernes

Ændring i plejen, som kan gennemføres i planperioden

- Plejen af fortidsminderne skal generelt højnes
- Stammer og grene må ikke sløre fortidsminder

Fredede fortidsminder, betonfundamenter mm

Fredet bygning uden for Ryvangen Naturpark

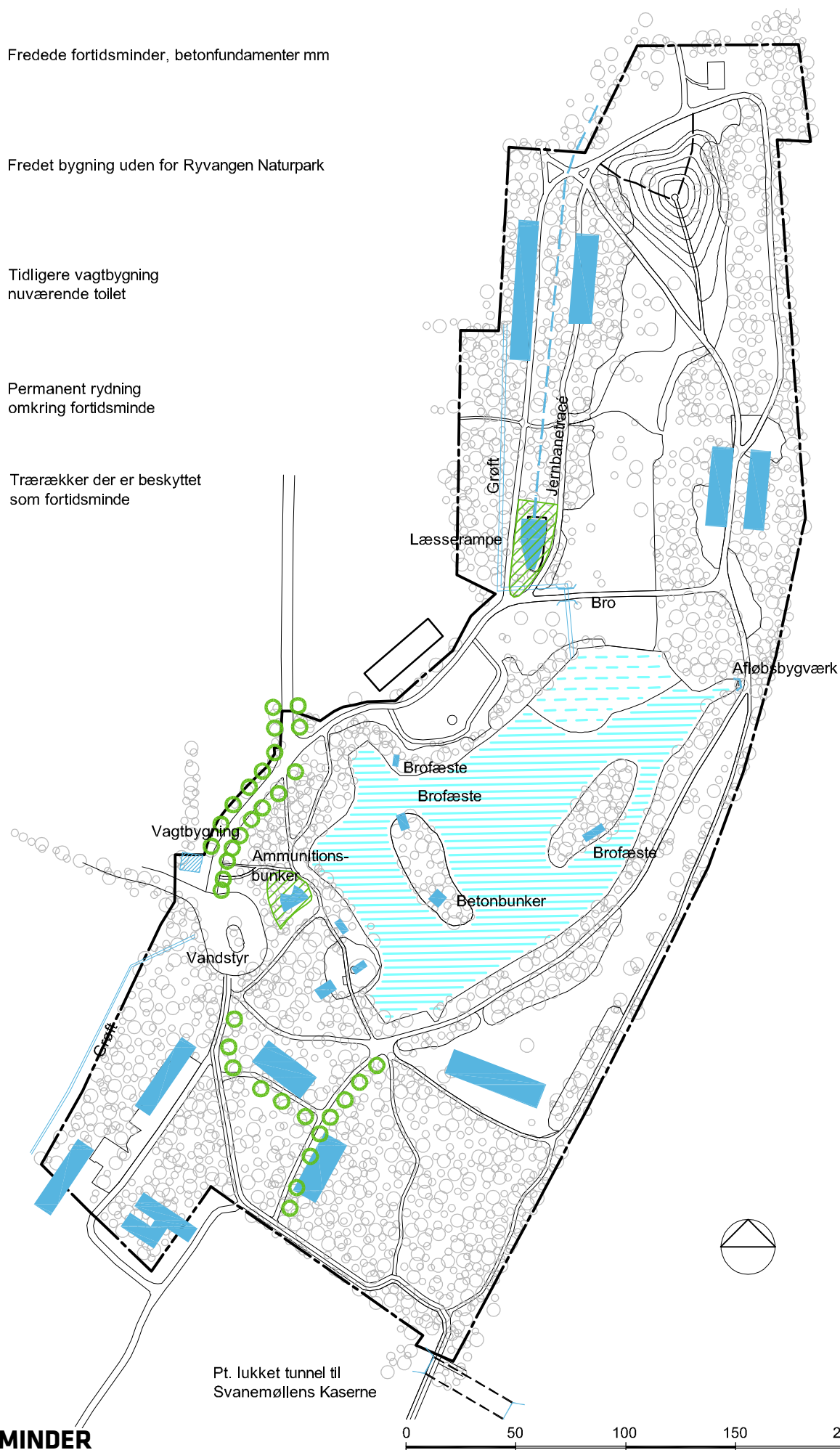
Tidligere vagtbygning
nuværende toilet

Permanent rydning
omkring fortidsminde

Trærækker der er beskyttet
som fortidsminde

FORTIDSMINDER

7.2 Retningslinjer for plejen

Skov

Skoven i Ryvangens Naturpark er blandet løvskov på tør bund hvor kronelaget fortrinsvis består af ask, ahorn og noget eg. Langs søen er der fugtig elleskov med ask og pil.

I de sydlige dele af skoven er der meget færdsel i skovbunden, der betyder at naturlig foryngelse kan være svær at sikre.

Målet med plejen af skoven er at sikre en aldersvarieret, artsrig, tæt naturskov med både busklag, mellemlag og kronelag. Store træer bevares så længe som muligt og efterlades gerne som stående dødt ved, hvis det er muligt under hensyn til sikkerheden i parken.

Skovene gennemgås hvert 5. år, hvor det vurderes om plukhugst er nødvendig for at sikre den ønskede dynamik og arts- og aldersvariation i bevoksningen. Dødt ved efterlades så vidt muligt. Fældede træer skæres ikke op i mindre dele, men efterlades hele i skovbunden. Fældning kan delvist erstattes af ringning af de tyndingsmodne træer, hvorved der sikres stående dødt ved. Tyndinger og rydninger vil fortrinsvis være rettet mod acer-arter (ahorn og spidsløn), der hvis de får lov at dominere og skygge for meget skaber en mørk og monokulturel skov uden underetage.

Krat

Langs skovengene kan opvækst af elm og ask (der begge er udsat for sygdomme og skadedyr) stævnes for at lade dem skyde igen fra stødet og være med til at sikre en mellemetage i skoven. På den måde skabes der plads og lys til opvækst af træer, der ikke er udsat for sygdomme. De sygdomsfri arter er for eksempel hassel, røn, kirsebær, eg, navr, pil og spidsløn. Ask og elm har begge en god evne til at skyde fra stød, en evne der historisk er blevet udnyttet i stævningskov.

Snebær graves op og brombær skal graves op i de områder hvor de skygger for meget, for den naturlige foryngelse – for eksempel langs banen. Ellers må der gerne være tætte brombærkrat til fuglene i parken.

Skovbryn

Skovbrynene langs skovengene sikres ved at tynde langs skovengene i D-formede 'lommer' ind i kanten, så der skabes plads til naturlig succession. På den måde sikres en mangfoldig habitatstruktur med beskyttede urterige græsklædte områder i mellem de busk- og kratarter der indfinder sig naturligt.

Skoveng (Fældedgræs)

Skovengen skal fremstå med en græs og urtevegetation rig på blomstrende urter. Kraftige urter som brændenælde mm., som foretrækker en meget næringsrig bund, er ikke ønskede. Plejen af engene i Ryvangens Naturpark skal øge naturparkens naturværdi.

Områder med fældedgræs i driftsplanen bør slås to gange om året med opsamling og bortskaffelse af afklip. Der skal anvendes en for vegetationen skånsom klippemetode, såsom le, finger- eller skiveklipper. Græsset skal slås første gang, når den vilde kørvel blomstrer og anden gang midt i september. Ved slåning kan der køres uden om større forekomster af blomstrende urter så længe største delen af området stadig bliver slået. Skovengene må ikke omlægges, gødskes, kalkes, tilplantes eller sprøjtes. Et islæt af krat og træer er typisk for skoveng og øger deres naturindhold.

Ryvangens Naturpark over kælkebakken på vej på 'jagt'

Der er udlagt et særligt område af skovengen med reduceret slåning, hvor der kun ønskes slåning hvert 3. år. Formålet med det er at skabe en biotop for dyr som fouragerer og overvintrer på bevoksningens tørre stængler.

Det er tilladt at etablere græsning i området i planperioden, hvis der skulle opstå mulighed for det.

Brugsplæne

Brugsplænen har det mål at være en grøn græsflade, der er en kontrast til langt græs, og som er velegnet til ophold og leg. Plænen skal sikres et så varieret islæt af blomster, som denne biotop kan rumme, for at skabe et mere varieret levested for f. eks. insekter og skabe flere naturoplevelser.

Plænen er selvforyngende. Ved manglende genvækst ved slid kan der gensås i en gunstig periode. Der må i denne situation ikke anvendes gødning.

Rørskov

Det er målet at bevare rørskoven som en særlig biotop i naturparken. Rørbevoksningen er uden anden rekreativ interesse end det visuelle udtryk, mens den i biologisk henseende er vigtig for det særlige dyre- og planteliv, som optræder i rørskoven. Rørskoven består af en tæt bestand af tagrør med opvækst af pil.

Rørbevoksningen ønskes holdt på ca. den nuværende udstrækning, idet den ikke må hindre udsynet fra overløbsbygværket og fra 'opholdspladsen ved plænen' over søen. På et tidspunkt vil det blive nødvendigt at bortgrave noget af rørbevoksningen.

Pileopvæksten i rørskovene skal reduceres.

Søen

- »Søen« er en stor kvalitet for området, dels som rekreativt element, og dels fordi den er levested for en række fugle og dyr. Vandkvaliteten er relativt dårlig på grund af lavt iltindhold i visse perioder af året. Vandkvaliteten skal derfor søges forbedret eventuelt i sammenhæng med lokal afledning af regnvand. Der skal dog tages vidt hensyn til naturinteresser og til fortidsmindefredningen. En pleje af søens biologiske indhold kan også komme på tale i forbindelse med en indsats for at forbedre søens vandkvalitet.

Invasive arter

De invasive arter må bekæmpes eller begrænses. Rød hestehov begrænses til siderne på bakken. Den succesrige bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal fortsætte til en fuldstændig bekæmpelse er opnået.

Japanpileurt er den art, som i øjeblikket breder sig kraftigst og er vanskeligst at bekæmpe. Der må snarest muligt sættes en effektiv bekæmpelse i værk. Omfanget af sildig gyldenris og vild pastinak er ukendt, hvorfor der må iværksættes en registrering og en eventuel bekæmpelsesstrategi.

Ændring i plejen, som kan gennemføres i planperioden

Plukhugst gennemgang af skoven hvert 5. år med fokus på at sikre værdifuld opvækst i naturskoven

Der etableres D formede lomme i brynene langs overdrevet

Rydning af snebær

Rydning af brombær langs kanten mod jernbanen, hvor de kvæler unge buske

Fællegræs skal slås med opsamling af afklip

Rørskovene kan plejes så den nuværende størrelse bevares og pil reduceres

Der kan iværksættes en pleje som forbedrer søens biologiske tilstand

Indsats mod invasive arter skal optrappes

8.0 LITTERATUR

Fredningsnævnet for København, Fredning af Ryvangens Naturpark 08039.00, København 15.12.2003

Københavns Kommune, Ryvangens Naturpark Udviklingsplan 2005- 2014, København oktober 2005

Sveco Danmark A/S, Teknisk notat, Botanisk gennemgang af udvalgte parker i Københavnskommune, Glostrup 27.11.2015

Rasmussen, L.M. 2016. Ryvangens Naturpark. Fugle og forvaltning 2016. Rapport fra Natur360 til Københavns Kommune.

Københavns Kommune, Bynatur i København Strategi 2015-2025, København Maj 2015

9.0 BILAG

9.1 Ønsker fra Parkbrugerrådet

De ønsker der er fremkommet i parkbrugerrådet er samlet her i kort form. Der er tilføjet kommentarer (i kursiv) ved de ønsker som ikke er blevet imødekommet.

- Det er et ønske at bevare naturen tæt på byen, Det vilde og varierede og den lækre grønne oase med muligheder og plads til at lege
- Det er et problem med kørsel i naturparken. Færdsel bør hindres med bomme inkl. kørsel til institutioner.
- Enkelte kolonihaver har brug for adgang, der bør dog ikke være cykelparkering eller andet i parken.
- Der forekommer langtidsovernattende gæster i bunker om sommeren, det er ikke behageligt. Det er en god ide at lukke bunker af andre grupper har interesse for anvendelse af bunker til formidling, spejder- og naturskolemateriale mm. *Ønsket om anvendelse af ammunitionsbunker ikke medtaget i rapporten, da det er uforeneligt med fredningsbestemmelserne.*
- Kommunen er ejer af fortidsminderne, evt. aktivpleje skal foregå i samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen
- Ammunitionsbunker sæt den i stand med dør og brug den. Se bemærkning oven over.
- Det er vigtigt, at man kan se fortidsminderne og sammenhængen mellem dem. Derfor bør der åbnes meget mere omkring dem. De store træerækker og gamle enkelt træer er også vigtige fortidsminder.
- Der ønskes fokus på smådyr og biodiversitet.
- Der bør etableres en grøn korridor langs cykelsti og bane mod syd. *Ønsket er udenfor rapportens område. Det vil dog være ren styrkelse af naturen i Parken, hvis der kan skabes en spredningskorridor langs jernbanen til de friarealer, der etableres langs Lyngbyvej.*
- Bevar de store gamle træer.
- Det er vigtigt at der gøres en indsats mod invasive arter – der kunne borger inddragelse samt formidling være en ide.
- Stævningskov rummer stor biodiversitet – mulighed til afløsning af krat. Glidende overgangszoner mellem skov og fælled rummer mange muligheder for dyr og planter.
- Man bør indpode skovbundsplanter for at øge diversiteten og oplevelsesmulighederne.
- Det er vigtigt at skoven har mange etager af hensyn til fx fuglelivet.
- Hensyn til jernbanen, ingen farlige træer og grene der kan genere ledningsanlægget.
- Bedre struktur på inventaret ønskes.
- Bænke behøver bare at være enkle møbler af rå karakter.
- Søen er interessant og der skal gøres noget for at forbedre vandkvaliteten. Fx mere lys og opfiskning af fisk.
- Søen bør renses op. Der skal undersøges hvilke initiativer der er omkring søen, og modtagelse af regnvand mm.
- Naturskole – Det er vigtigt at børn får oplevelser og viden ved deltagelse i naturplejen.
- Der skal være muligheder for at børn kan lave naturting, fiskeri mm.

- Bruger- vegetations- og faunaundersøgelser kan være et middel, som beslutningsgrundlag for fremtidige udviklingsplaner.
- Ønsker ikke faste fiskepladser da det vil åbne for konflikter. Fiskebro vil ikke være et problem. Begrænsning i fiskemulighederne vil være i strid med ånden i parken. Lyst fiskeri er meget stor aktivitet på landsplan og en væsentlig indgang til naturoplevelse. *Ønsket ikke medtaget, da det strider mod en generel politik i Københavns Kommune om faste og ensartede fiskepladser i alle parker.*
- Brugerne er i høj grad bevidste om kulturhistorien. Det er nok mere et spørgsmål om at friholde små lysninger ved fundamenterne.
- Der bør være noget mere formidling af naturen og af plejen i parken.
- Kik på rørskoven om den skal begrænses i sin udbredelse.
- Flere bænke på grillpladsen, der savnes bordebænkesæt. *Ønsket ikke medtaget, da det er vurderet at de eksisterende bænke er dækkende for behovet på normale dage.*
- Naturskolen ønsker at udviklingsplanen udpeger et område i parken som helt forvaltes af naturskolen. *Ønsket ikke medtaget. Aftale indgås med den ansvarlige byrumsforvalter.*
- Der ønskes faciliteter til naturskolen helst ved indretning i eksisterende bygninger. *Ønsket er ikke medtaget, da det er uforeneligt med fredningsbestemmelserne.*
- Det ønske er vigtigt at så mange som muligt får ejerskab til parken.
- Får er gode naturplejere og en fin oplevelsesfaktor. Det bør forsøges indført igen trods de dårlige erfaringer.

**SAMMEN
OM BYEN**

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen